

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถามและเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อย โดยมีวิธีวิจัยดังนี้

3.1 วิธีการวิจัย

3.1.1 การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ในปัจจุบันของกลุ่มเกษตรกรนาร่อง (CoP) ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

1) คัดเลือกชุมชนเป้าหมายในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มวิสาหกิจผู้ปลูกผักบ้านใหม่ กลุ่มสตรีบ้านสองแคว กลุ่มผู้สูงอายุบ้านปางปุก กลุ่มผู้สูงอายุบ้านหางทุ่ง และกลุ่มเกษตรกรบ้านน้ำแบ่ง ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงจังหวัดน่าน จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ วังไผ่ ถ้ำเวียงแก้ว และน้ำแบ่ง

2) สืบค้นและประเมินทักษะการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนเป้าหมาย เช่น เป้าหมาย/แหล่งรายได้หลักของชุมชน ความรู้ในการประกอบอาชีพของชุมชน ความรู้ด้านการตลาด รูปแบบ/วิธีการเรียนรู้ ความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของเกษตรกรในชุมชนเป้าหมาย โดยการสัมภาษณ์นักพัฒนา สวพส. ซึ่งประจำการในพื้นที่และเกษตรกร ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อประเมินคุณลักษณะของการเป็นผู้ใฝ่รู้ของเกษตรกร

3.1.2 การประเมินความพร้อมของกลุ่มเกษตรกรนาร่องในการพัฒนาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 4 มิติ

1) สืบค้นความพร้อมของระบบสื่อสาร การเข้าถึงเครือข่ายเทคโนโลยี ทักษะการใช้อุปกรณ์ความรู้เกี่ยวกับดิจิทัลของเกษตรกรในชุมชนเป้าหมาย รวมถึงการตระหนักรู้ถึงประโยชน์และความเสี่ยงต่อการใช้ข้อมูลในโลกออนไลน์ ด้วยการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อประเมินสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ทุกที่และทุกเวลา รวมถึงความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่และการเรียนรู้เรื่องเดิมแต่ในมุมมองใหม่

2) ประเมินสถานะการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในชุมชนเป้าหมายตามองค์ประกอบ 4 มิติ ประกอบด้วย (1) ผู้เรียนรู้ที่มีคุณลักษณะของการเป็นผู้ใฝ่รู้ (2) หลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน (3) สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ทุกที่และทุกเวลา (4) ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่และการเรียนรู้เรื่องเดิมแต่ในมุมมองใหม่ โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละมิติ ดังนี้

คะแนน 1 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนน 2 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย

คะแนน 3 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 4 หมายถึง อยู่ในระดับมาก

คะแนน 5 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

3.1.3 การทดสอบกระบวนการเรียนรู้เชิงระบบเพื่อยกระดับอาชีพและการปรับตัวของกลุ่มเกษตรกรนาร่องที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้บนพื้นที่สูง

1) วิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาของกลุ่มเกษตรกรนาร่องร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ด้านอาชีพ/ด้านการพัฒนาศักยภาพคน/ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/ด้านธรรมาภิบาล และอื่นๆ)

2) วิเคราะห์ช่องว่างระหว่างเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่มกับความสามารถของกลุ่มที่มีในปัจจุบันเพื่อประเมินความต้องการที่อยากจะเรียนรู้

3) ออกแบบวิธีการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มผู้เรียนแบบมีส่วนร่วม

4) ดำเนินการทดสอบกระบวนการด้วยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

5) ประเมินผลการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้เรียนเบื้องต้น

3.1.4 การวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จของการเรียนรู้ของกลุ่มเกษตรกรนาร่อง

3.1.5 การสำรวจข้อมูลประชากร ระดับการศึกษา ทักษะดิจิทัล ของเกษตรกรในพื้นที่เตรียมการขยายผลการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 3 แห่ง ได้แก่ แม่สลอง วาวี และห้วยก้างปลา โดยใช้แบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง

3.2 สถานที่ดำเนินการวิจัย

ดำเนินงานในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงจังหวัดน่าน จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ วังไผ่ ถ้ำเวียงแก้ว และน้ำแ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มเครือข่ายพื้นที่ (Growth Pole) เดียวกันเพื่อให้คุ้มค่ากับการลงทุนพัฒนาเครื่องมือเพื่อการเรียนรู้และเป็นกลุ่มพื้นที่ที่มีตั้งแต่ 5 ชชาติพันธุ์ขึ้นไป (เมี่ยน ขมุ ไทลื้อ ม้ง คนไทยพื้นเมือง) รวมจำนวนทั้งสิ้น 5 ชุมชน

1. พื้นที่ดำเนินงานต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 5 ชุมชน ได้แก่

- ชุมชนบ้านใหม่และบ้านสองแคว ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่
- ชุมชนบ้านปางปุกและบ้านทางทุ่ง ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงถ้ำเวียงแก้ว
- ชุมชนบ้านน้ำแ่ง ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงน้ำแ่ง

2. พื้นที่เตรียมการขยายผลกระบวนการเชิงระบบในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ แม่สลอง วาวี และห้วยก้างปลา